

підприємства, що є приводом до впровадження нових аплікацій їх логістичних рішень із застосування аутсорсингу. Це і буде предметом подальших досліджень автора.

Література

1. Аутсорсинг як стратегія розвитку логістичної системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.corpusgroup.com/outsourcing/>
2. Бизнес разуверился в аутсорсинге [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iteam.ru/news/date_20050609/2259/
3. Greenburg E.R. Outsourcing / E.R. Greenburg, C. Canzoneri. - New York: The AMA Survey, AMA Research Reports, 1997. – 235 s.
4. <http://www.recruiting.net.ua/agencyoffers/41-agencynews/2384-2009-06-04-07-45-57.html>
5. Coyle J.J., Bardi E.J., Langley C.J. Zarzadzanie logistyczne / J.J. Coyle, E.J. Bardi, C.J. Langley. – Warszawa: PWE, 2002. – 243 s.
6. Foltys J. Wybrane aspekty zastosowania outsourcingu w logistyce organizacji bedacej w kryzysie / J. Foltys // Logistika. – 2009. – № 3. – S. 76-81.
7. Чухрай Наталія Логістичне обслуговування: Підручник./ Н. Чухрай. – Л.: Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2006. – 292 с.

Надійшла 13.10.2010

УДК 336.774.3

В. В. ПРОГ

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

КРЕДИТНІ БЮРО ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ БАНКУ

Досліджено сутність та особливості функціонування бюро кредитних історій, як ефективного інструменту мінімізації кредитних ризиків банку, розглянуто їх можливості, проблеми та стан розвитку в Україні, окреслено напрями покращення їх діяльності.

The nature and characteristics the credit bureau as an effective tool to minimize credit risk of the bank, as their opportunities, challenges and status of development in Ukraine, outlined ways to improve their activities.

Ключові слова: кредитне бюро, кредитна історія, кредитний ризик.

Актуальність проблеми. Організація кредитних бюро сьогодні – це одне з найважливіших і найактуальніших завдань банківської системи України. Розширення банками доступу потенційних клієнтів до кредитних ресурсів і стрімке зростання кількості позичальників-фізичних осіб обмежує можливості банків провести якісну оцінку і відбір цих позичальників. Відтак зростають ризики банків за кредитними операціями, а зовнішнім проявом цих ризиків є збільшення кількості проблемних активів банків.

У більшості країн світу кредитори постійно обмінюються інформацією про платоспроможність позичальників. Світовий досвід показує, що найбільш ефективний спосіб такого співробітництва – це створення бюро кредитних історій, які акумулюють інформацію про всіх позичальників і представляють її до відома кредиторів. За таких умов у банків відпадає потреба в утриманні спеціальних і дорогих служб, завдання яких – зібрати і перевірити інформацію про позичальника, про його фінансовий стан, про наявність у нього інших зобов'язань тощо. Звернення ж до бюро кредитних історій дає можливість мінімізувати кредитний ризик, а від того, наскільки оперативно буде отримана інформація про потенційного позичальника, залежить результат кредитної операції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблем управління кредитними ризиками, зокрема розвитку бюро кредитних історій, зробили такі зарубіжні та вітчизняні економісти і фахівці як Ю. Бережний, В. Брижко, Р. Дворін, С. Кампо, О. Карпов, М. Колісник, В. Корнеєв, Т. Наумова, С. Пруський, Ю. Скоротяний, В. Гриньова, Є. Карманов, Н. Ярошевич, Ю. Кугаткін, С. Хоружий, О. Колодізев, Є. Невмержицький, Г. Шаламов. У наукових працях проаналізовано проблеми розвитку банківської системи України щодо формування дієвих фінансових механізмів з метою забезпечення кредитними ресурсами розвитку національної економіки, обґрунтовано потребу та визначено перспективи створення бюро кредитних історій у вітчизняній практиці, висвітлено міжнародний досвід роботи бюро кредитних історій, засади і механізми їх функціонування. Водночас відносини, пов'язані з використанням кредитних історій, увійшли у вітчизняну господарську практику упродовж останніх років, тому не усі аспекти цієї проблематики достатньо розроблені. Тому постає необхідність подальших наукових досліджень питань, пов'язаних з діяльністю кредитних бюро як дієвого інструменту захисту банків від кредитного ризику.

Мета статті – дослідити сутність та особливості функціонування бюро кредитних історій,

розглянути їх можливості, проблеми та стан розвитку в Україні, а також окреслити напрям покращення їх діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бюро кредитних історій виступають важливим інфраструктурним елементом фінансового ринку і економіки загалом. Головне їх завдання полягає у мінімізації ризиків можливих фінансових втрат своїх клієнтів. Кінцевими продуктами діяльності бюро є ведення кредитних історій та підготовка інформації для оцінки кредитного рейтингу надійності того чи іншого позичальника.

Сьогодні в Україні ще фактично відсутні механізми, які дозволили б банку дізнатися про кредитну історію клієнта, який звернувся за одержанням кредиту, і проаналізувати цю історію. Проте, базові правові умови для формування цих механізмів уже створені з прийняттям Закону України № 2704-IV «Про організацію формування та обігу кредитних історій», який був ухвалений 23 червня 2005р [1]. Закон урегулює питання створення і діяльності бюро кредитних історій, на які покладаються завдання: збір, зберігання інформації про позичальника і виконання ним зобов'язань за кредитними правочинами, а також використання цієї інформації шляхом надання її користувачам бюро, у тому числі комерційним банкам. Ним також передбачено створення бюро кредитних історій на приватній основі у формі акціонерного товариства, виключною діяльністю якого є збір, зберігання, використання та поширення інформації, яка складає кредитну історію. Ця діяльність віднесена до діяльності, яка ліцензується. Відповідно до цього закону кредитна історія визначена як сукупність інформації про юридичну або фізичну особу, що її ідентифікує, відомостей про виконання нею зобов'язань за кредитними правочинами, іншої відкритої інформації.

На основі наукового аналізу літературних джерел з'ясовано, що заснування бюро допомагає вирішити низку надзвичайно важливих завдань.

По-перше, обмін інформацією між кредиторами зменшує ризик неплатежів за зобов'язаннями, а також мінімізує втрати кредиторів, пов'язані із шахрайством або надмірним кредитним зобов'язанням (тобто випадки, коли позичальник бере декілька кредитів у різних організаціях і виникає загроза щодо негативного співвідношення між його фактичними доходами та сукупними платіжними зобов'язаннями).

По-друге, бюро мають позитивний вплив на позичальника, оскільки змушують останнього уникати появи негативної інформації у своїй кредитній історії і сумлінно виконувати власні зобов'язання, оскільки банки передаватимуть до бюро інформацію про прострочення платежу або непогашення кредиту. Відповідно, підвищується кредитна культура як позичальників, так і кредиторів.

По-третє, зменшуються витрати, пов'язані із збиранням інформації про особу, яка звернулася за отриманням кредиту, оскільки це завдання перекладається з працівників кредитора на спеціалізовані установи – бюро кредитних історій.

По-четверте, зростає конкуренція на кредитному ринку, оскільки окремі великі фінансові установи позбавляються монополії на володіння фінансовою інформацією про своїх клієнтів, що розширює можливості позичальника щодо отримання кредиту.

По-п'яте, із зменшенням кредитного ризику зростає коло потенційних позичальників та обсяг кредитних операцій, оскільки банківські установи будуть впевнені у кредитоспроможності своїх клієнтів, що надасть їм можливість збільшити обсяги кредитування [2].

Загалом звернення банків та інших клієнтів до кредитних бюро для отримання необхідної інформації, на думку фахівців, має ту головну перевагу, що дозволяє уникнути таких ризиків [3, с. 35]:

- а) кредитування потенційного позичальника з негативною бізнесовою репутацією;
- б) неплатоспроможності потенційного позичальника з урахуванням сукупного обсягу його зобов'язань;
- в) відслідковування шахрайських спроб потенційного позичальника отримати кредит у різних банків;
- г) обтяження позичальника та, за необхідності, його поручителя додатковими вимогами.

Зазначимо, що бюро кредитних історій збирають інформацію двох типів – позитивну та негативну. Позитивна інформація включає дані про фінансовий стан та історію особи (відкриті рахунки, їх баланс, кредитний ліміт, усі видані кредити, стан погашення). Одночасно негативна - обмежується історією попередніх дефолтів (відмов від сплати), порушень графіків платежів, банкрутств, списання боргів.

Таким чином, діяльність бюро кредитних історій дозволяє банкам знижувати ризикованість проведених кредитних операцій. Адже якщо кредитна історія клієнта віднесена до «чорного» списку, то банк, найімовірніше, або втримається від взаємин з даним позичальником, або висуне більш жорсткі умови роботи з ним.

Як свідчить вітчизняна практика, на даний час жодне із створених кредитних бюро неспроможне надати найголовнішого бажаного для користувача продукту – кредитної історії, що пов'язане з організаційними процесами, а саме - створення бази даних для формування кредитних історій вимагає обробки значного масиву інформації з різних джерел, і не тільки безпосередньо від банків.

Загалом розвиток ринку бюро кредитних історій в Україні - на шляху становлення, на сьогодні зареєстровано вже п'ять таких структур (табл. 1): «Українське бюро кредитних історій», фундаторами якого є ЗАТ КБ «ПриватБанк» спільно з іноземною компанією «BigOptima Limited»; «Перше всеукраїнське бюро

кредитних історій», акціонерами якого є 33 комерційних банки, дві страхові компанії, Асоціація українських банків та група Creditinfo (Ісландія), (серед засновників – банки, які активно кредитували населення: «Брокбізнесбанк», «Кредитпромбанк», «Південний», АКБ «Райффайзенбанк Аваль», «Укргазбанк», «Укрексімбанк», «Укрсіббанк», «Укрсоцбанк», «Фінанси та кредит», «Форум» та інші); «Міжнародне бюро кредитних історій», засновниками якого є Національна асоціація кредитних спілок України (НАКСУ), Група CreditInfo (Ісландія) та фінансова група ТАС; «БКІ «Русский стандарт», котре позиціонується як кредитне бюро для кредитних спілок; «Бюро кредитних історій «Дата майнінг груп», засноване Альфа-Банком в липні 2008 року [4].

Таблиця 1

Бюро кредитних історій, які створені в Україні [4]

Назва БКІ	Дата реєстрації	Статутний фонд	Партнери та акціонери	Бази даних Бюро
ТОВ «Українське бюро кредитних історій»	06.06.2005 р.	5 млн грн	ЗАТ КБ «ПриватБанк» спільно з іноземною компанією «BigOptima Limited»	більше 16,8 млн кредитних історій
ТОВ «Перше всеукраїнське бюро кредитних історій»	29.07.2005 р.	5 млн 50 тис. грн	33 банки, 2 страхових компанії, Асоціація українських банків та група «Creditinfo» (Ісландія)	більше 1,6 млн кредитних історій
ЗАТ «Міжнародне бюро кредитних історій»	04.10.2005 р.	5 млн грн	Національна асоціація кредитних спілок України (НАКСУ), група «Creditinfo» (Ісландія) та Інвестиційно-фінансова група «ТАС» у складі ЗАТ "Страхова група "ТАС", ЗАТ "ТАС-Інвестбанк" та АКБ "ТАС-Комерцбанк"	1 млн кредитних історій
ТОВ «Бюро кредитних історій «Русский стандарт»	20.07.2007 р.	Немає даних	ТОВ «Банк «Руський стандарт»	Немає даних
ТОВ «Бюро кредитних історій «Дата майнінг груп»	09.07.2008 р.	Немає даних	ЗАО «Альфа-Банк»	Немає даних

Однак з п'яти зареєстрованих бюро в Україні реально діють тільки три – це «Українське бюро кредитних історій», «Міжнародне бюро кредитних історій» та «Перше всеукраїнське бюро кредитних історій» [4].

Враховуючи кількість банків у об'єднанні та кількість клієнтів, які вони обслуговують (53% ринку, а з врахуванням банків, що прагнуть користуватись його даними, але ще не є його членами – 62-65%), поки що найпотужнішим на найближчий час буде ПВБКІ. На інші припадає відповідно 21% ринку банківських послуг («Українське бюро кредитних історій») та 11% («Національне бюро кредитних історій») [5, с. 47], про що свідчать дані рис. 1.

Сьогодні кожне з функціонуючих бюро володіє певним сегментом інформації, єдиної ж бази кредитних історій, з якою банкам було б зручно працювати, не існує [6, с. 18].

В свою чергу, діяльність бюро кредитних історій буде корисною і для споживачів банківських послуг, оскільки скорочення банківських ризиків буде сприяти зменшенню ефективної відсоткової ставки за кредитом, і тим самим, дозволить зменшити витрати позичальників на обслуговування своїх кредитних зобов'язань.

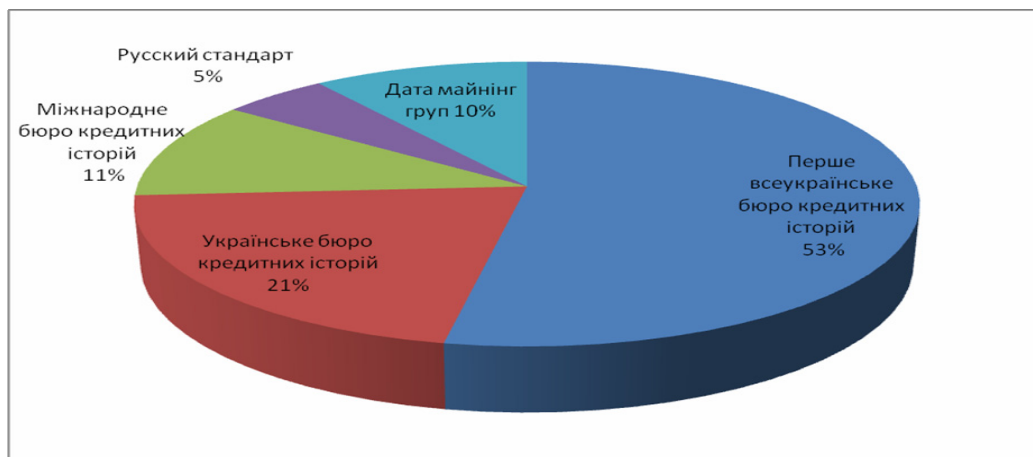

Рис. 1. Сегментація ринку кредитних бюро: складено за [5, с. 47]

Водночас дослідження свідчать, що країни, у яких розвинений обмін інформацією через відповідні інституційні механізми, рівень банківського кредитування по відношенню до ВВП є значно більшим, тоді як ризик дефолту є значно вищим у країнах з низьким рівнем такого обміну [7, с. 16].

Загалом створення бюро кредитних історій – це своєрідні інвестиції в розвиток ринку кредитів.

Висновки. Підсумовуючи розглянуте та зважаючи на економічні переваги, пов'язані з існуванням ефективного бюро кредитних історій, можна зробити висновок, що необхідність таких структур для банківської системи України є очевидною. В усьому світі бюро кредитних історій стали необхідним елементом нормально функціонуючого кредитного ринку, важливою складовою інфраструктури останнього. Належно функціонуюче кредитне бюро є ефективним інструментом управління кредитними ризиками, спрощення та прискорення процедури видачі кредитів, а також зниження їхньої вартості для позичальників. Перспективами подальших розробок у даному напрямку є вивчення питання щодо вдосконалення і поліпшення співпраці бюро кредитних історій та банківських установ України, а також визначення подальших шляхів оптимізації їхньої діяльності.

Література

1. Закон України "Про організацію формування та обігу кредитних історій" від 23 червня 2005 р., № 2704-IV // остання редакція від 04.03.2009 // www.zakon.rada.gov.ua.
2. Колісник М.К. Класифікація видів кредиту за критерієм податкових наслідків залучення підприємством позичкових коштів / М.К. Колісник, Н.Б. Ярошевич // Вісник Національного університету "Львівська політехніка": Менеджмент та підприємництво в Україні. – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2007 р. – № 599. – С. 204-210.
3. Лютий І. Фінансова стабільність банків як основа розвитку ринку фінансових послуг / І. Лютий, О. Юрчук // Вісник НБУ. – 2005. – № 4. – С. 39–43.
4. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minjust.gov.ua
5. Закон України "Про банки та банківську діяльність" від 07.12.2000 року № 2121-III // остання редакція від 24.07.2009 // www.zakon.rada.gov.ua.
6. Наумова Т. Розвиток кредитно-інформаційної інфраструктури банківської діяльності в Росії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук [Електронний ресурс] / Тетяна Наумова. – Саратов, 2008. – 18 с.
7. Продаева Е. Кредитные истории / Е. Продаева // Фондовый рынок. – 2007. – № 23. – С. 16–18.

Надійшла 03.10.2010

УКД 338

Т. С. ФЕСЕНКО, Н. О. НАЗАРЕНКО

Хмельницький національний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ЛОГІСТИКИ

Розглянуто суть комерційної логістики, її основні положення, проаналізовані основні напрями в яких функціонує комерційна логістика та з'ясовано місце комерційної логістики в приватних та державних секторах.

Essence of commercial logistic is considered, its substantive provisions, analysed basic directions in which the commercial logistic functions and the place of commercial logistic is found out in private and state sectors.

Ключові слова: логістика, комерційна логістика, підприємства роздрібної торгівлі, приватний сектор, державний сектор.

Актуальність дослідження. Сучасні тенденції розвитку світової та національної економіки визначають необхідність пошуку ефективних механізмів управління підприємствами різних сфер економічної діяльності, серед яких виокремлюють підприємства роздрібної торгівлі як важливої галузі національної економіки, що має стійку тенденцію зростання. Така ситуація викликає необхідність удосконалення внутрішніх структур торговельного підприємства поряд з умінням пристосовуватися до змін зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування та при цьому активно на них впливати. Одним з напрямів такого удосконалення є впровадження комерційної логістики в діяльність торговельних підприємств, яка, у свою чергу, може розглядатися як інструмент підвищення ефективності функціонування підприємств роздрібної торгівлі та забезпечення стабільності їх економічного і технологічного зростання.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Дослідженню окремих теоретичних і практичних питань впровадження комерційної логістики та резервів підвищення її ефективності на підприємствах різних галузей присвячено роботи Б. Анікіна, В. Апопія, Г. Армстронга, Л. Балабанової, Дж. Блайта, В. Бондаренка, О. Виноградової, В. Вонга, А. Гаджинського, А. Германчук, В. Гончаренка, Ф. Котлера,